

Asia C-310/24**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä****Jättämispäivä:**

29.4.2024

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Sofiyski rayonen sad (Bulgaria)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

22.4.2024

Kantaja:

YL

Vastaaja:

”Elektrozapredelitelni mrezi Zapad” EAD

Pääasian kohde

Negatiivinen vahvistuskanne, jossa kantaja vaatii tuomioistuinta toteamaan, ettei hän ole velvollinen maksamaan sähkölaskua, joka perustuu mittarin, joka oli viallinen eikä näyttänyt tosiasiallista kulutusta tarkasti, lukemista edeltävien viimeisten kolmen kuukauden arvioituun sähkönkulutukseen.

Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeusperusta

Direktiivin (EU) 2019/944, asetuksen (EU) 2019/943 ja direktiivin 2011/83/EU tulkinta sen kysymyksen osalta, miten sähköhinnat määritetään, mitä komponentteja niiden on sisällettävä ja miten energiatehokkuuden periaatetta on sovellettava; direktiivin 2011/83 tulkinta sen kysymyksen osalta, onko kuluttaja velvollinen maksamaan arvioidun sähkön määrän hinnan, jos mittauslaite rikkoutuu tai ei näytä kulutusta oikein ja syynä tähän on ulkoinen tekijä tai jos ulkoista tekijää ei ole; lisäksi pyydetään tulkitsemaan verkkokustannusten oikeasuhteisuutta ja kuluttajan velvollisuutta vastata näistä kustannuksista sitä

taustaa vasten, että sähköntoimittajalla/jakeluverkonhaltijalla täytyy olla kannustimia vähentää energiahävikkiä.

Ennakkoratkaisukysymykset

1. Onko direktiivin (EU) 2019/944 46 artiklan 2 kohdan d alakohdassa ja asetuksen (EU) 2019/943 18 artiklan 8 kohdassa käytettyä [ilmaisu] ”maksut, mukaan lukien – – häviöenergia” tulkittava siten, että siihen sisältyy myös kulutettu sähkö, jota mittauslaite ei kuitenkaan ole mitannut, jos se, ettei kuluttajan sähkönkulutusta ole mitattu tai että se on mitattu virheellisesti,

- a) johtuu ulkoisesta tekijästä
- b) ei johdu ulkoisesta tekijästä

ja jos verkonhaltija tai sähköntoimittaja ei ole korjannut ajoissa syytä tähän, jolloin laskutus perustuu ”arvioituun” sähkön määrään lainsäädännössä vahvistetulta ajanjaksolta, jonka päättymisen riippuu siitä, milloin sähköntoimittaja on havainnut teknisen virheen?

2. Onko direktiivin 2019/944 59 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaista sääntelyviranomaisen velvollisuutta tulkittava siten, että periaatetta, jonka mukaan sääntelyviranomaisen on vahvistettava avointen kriteerien mukaisesti siirto- tai jakelutariffit tai niiden laskentamenetelmät, noudatetaan, jos tariffi kattaa jakeluverkonhaltijan kustannukset siinä tapauksessa, että mittauslaite rikkoutuu (mittauslaite ei näytä kulutusta tai on teknisesti virheellinen), sen määrän osalta, joka vastaa arvioitua energiahäviötä arvioituna ajanjaksona, jos rikkoutuminen

- a) johtuu ulkoisesta tekijästä
- b) ei johdu ulkoisesta tekijästä

ja jos jakeluverkonhaltija tai sähköntoimittaja, joka omistaa mittauslaitteen, ei korjannut ajoissa syytä tähän?

3. Onko asetuksen 2019/943 18 artiklan 1 ja 7 kohtaa tulkittava siten, että ne eivät ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan kuluttajan sähkökustannukset määritetään käyttäen perusteena hänen arvioitua sähkönkulutustaan arvioituna ajanjaksona tarkistamatta hänen tosiasiallisesti kuluttamaansa sähkön määrää, jos mittauslaite on rikkoutunut ja rikkoutuminen

- a) johtuu ulkoisesta tekijästä
- b) ei johdu ulkoisesta tekijästä?

4. Onko direktiivin 2011/83/EU 27 artiklaa tulkittava siten, että kuluttajan on maksettava arvioidun sähkön määrän hinta arvioidulta ajanjaksolta, jos

mittauslaite ei näytä tosiasiallista sähkönkulutusta, se sijaitsee kuluttajan kiinteistön ulkopuolella ja jos sen rikkoutuminen

- a) johtuu ulkoisesta tekijästä
- b) ei johdu ulkoisesta tekijästä?

5. Onko direktiivin 2019/944 10 artiklan 4 kohtaa tulkittava siten, että se ei ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa sähköntoimittaja/jakeluverkonhaltija valtuutetaan laskemaan sähkön määrä uudelleen korvaamalla sen arvioidulla sähkön määrällä, joka on kulutettu arvioituna ajanjaksona, jos mittauslaite ei mittaa sähkönkulutusta asianmukaisesti, se sijaitsee kuluttajan tavoittamattomissa ja jos sen rikkoutuminen

- a) johtuu ulkoisesta tekijästä
- b) ei johdu ulkoisesta tekijästä?

Unionin oikeussäännöt

Kuluttajan oikeuksista, neuvoston direktiivin 93/13/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 1999/44/EY muuttamisesta sekä neuvoston direktiivin 85/577/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 97/7/EY kumoamisesta 25.10.2011 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/83/EU, 1 artikla, 2 artiklan 1 ja 2 alakohta, 3 artiklan 1 ja 2 kohta, 4 artikla, 9 artiklan 1, 2 ja 3 kohta, 18 artiklan 1–4 kohta ja 27 artikla

Sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2012/27/EU muuttamisesta 5.6.2019 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/944, johdanto-osan 83 perustelukappale, 1 artikla, 2 artiklan 1–4 alakohta, 10 artiklan 1 ja 2 kohta, 3 kohdan a, b, d, e, f, g ja h alakohta ja 4–12 kohta, 46 artiklan 2 kohdan d alakohta sekä 59 artiklan 1 kohdan a ja r alakohta

Sähkön sisämarkkinoista 5.6.2019 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/943, 18 artiklan 1, 3, 7 ja 8 kohta

Kansalliset oikeussäännöt

SIVIILIPROSESSILAKI (GRAZHDANSKI PROTSESUALEN KODEKS)

7 §: ”3) Tuomioistuin tutkii viran puolesta, sisältääkö kuluttajasopimus kohtuuttomia ehtoja. Se antaa osapuolille tilaisuuden esittää siitä huomautuksia.”

ENERGIALAKI (ZAKON ZA ENERGETIKATA)

83 §:n 1 momentin mukaan sähköverkkojen perustaminen ja käyttö tapahtuvat sähkön määrän mittausta koskeviin sääntöihin (Pravila za izmervane na

kolichestvoto elektricheska energia) sisältyvien säännösten mukaisesti, joissa vahvistetaan mittausperiaatteet, mittausmenetelmät ja -paikat sekä menettely ja menetelmät sähkön määrän laskemiseksi uudelleen siinä tapauksessa, että sähköä ei mitata lainkaan tai se mitataan virheellisesti tai epätarkasti. Komisia za energiyno i vodno regulirane (energia- ja vesialan sääntelyviranomaisen, Bulgaria; jäljempänä sääntelyviranomaisen) antaa nämä säännöt sähköyritysten ehdotuksesta, ja ne julkaistaan sekä sääntelyviranomaisen että sähköyritysten verkkosivuilla.

Kyseisen lain 1 §:ään sisältyy muun muassa kotitalousasiakkaan määritelmä, jonka mukaan kotitalousasiakkaalla tarkoitetaan asiakasta, joka ostaa sähköä tai kaukolämpöä, jossa lämmönsiirtoaineena lämmitystä, ilmastointia ja lämpimän veden tuottamista varten käytetään kuumaa vettä tai höyryä, taikka maakaasua oman kotitaloutensa käyttöön.

SÄHKÖN MÄÄRÄN MITTAUSTA KOSKEVAT SÄÄNNÖT (PRAVILA ZA IZMERVANE NA KOLICHESTVOTO ELEKTRICHESKA ENERGIA, jäljempänä PIKEE)

1 §:n mukaan näissä säännöissä määritetään erityisesti vaatimukset mittaustarkeudelle ja mittauslaitteiden/-laitteistojen ja niihin kuuluvien ilmoitusyhteyksien teknisten ja mittausteknisten ominaisuuksien tarkastamiselle, mittauslaitteiston omistajan ja sähkönmyynnin osapuolten oikeudet ja velvollisuudet, edellytykset ja menettelyt sellaisten tapausten havaitsemiselle, joissa sähköä ei mitata lainkaan tai se mitataan virheellisesti tai epätarkasti, sekä edellytykset, menettelyt ja menetelmät vakaamista edellyttävien mittauslaitteiden sijoituspaikan ja laitteiden käytölle.

Sääntöjen mukaan kulloisenkin verkonhaltijan on myös tarkastettava vakaamista edellyttävät mittauslaitteet sen kannalta, täyttävätkö ne asetetut vaatimukset, mittaustarkeus mukaan luettuna.

Näiden tarkastusten lisäksi verkonhaltijan (vakaamista edellyttävän mittauslaitteen omistaja) on tehtävä paikalla vakaamista edellyttävälle mittauslaitteistolle/-laitteelle teknisiä tarkastuksia ja varmistettava vakaamista edellyttävän mittauslaitteen parametriohjelman vaihtaminen tai mukauttaminen. Vakaamista edellyttävän mittauslaitteen lukeminen ei muodosta näissä säännöissä tarkoitettua teknistä tarkastusta.

Sääntöjen IX jaksossa määritetään menettelyt ja menetelmät sähkön määrän laskemiselle uudelleen.

Niiden 49 §:ssä todetaan, että kyseisen verkonhaltijan on laadittava näiden sääntöjen mukaisesti tehdystä tarkastuksesta tarkastuspöytäkirja, joka sen edustajan ja verkon käyttäjän tai tämän edustajan on allekirjoitettava. Jos tarkastuksessa todetaan, ettei vakaamista edellyttävä mittauslaite vastaa vaadittavia mittausteknisiä ja/tai teknisiä ominaisuuksia, että sen koskemattomuus ja/tai toimivuus on heikentynyt tai että on syytä epäillä, että siihen on lisätty jokin

vieras osatekijä, laite irrotetaan, varustetaan lyijysinetillä, jossa on kyseisen verkonhaltijan merkki ja yksilöllinen numero, ja lähetetään 14 päivän kuluessa tarkastuksen tekemisestä mittausteknisistä tarkastuksista vastaavalle valvontaviranomaiselle.

Jos vakaamista edellyttävän mittauslaitteen rikkoutuminen johtuu säännöissä tarkoitettusta ylivoimaisesta esteestä, kyseisen verkonhaltijan ei tarvitse lähettää irrotettua, vakaamista edellyttävää mittauslaitetta toimivaltaiselle mittaustekniselle valvontaviranomaiselle.

Edellä mainituissa tapauksissa kyseisen verkonhaltijan on asennettava sen tilalle toimiva vakaamista edellyttävä mittauslaite.

Sääntöjen 50 § koskee sähkön määrän laskemiseen liittyviä yksityiskohtia silloin, jos vakaamista edellyttävä mittauslaite ei mittaa lainkaan sähkön määrää tai sen mittaustuloksissa on poikkeamia, jotka eivät ole sallittuja, 51 § tapausta, jossa havaitaan, että sähköverkkoon on tehty sääntöjenvastainen liitäntä, ja 52 § vakaamista edellyttävän mittauslaitteen teknistä virhettä, joka johtaa siihen, että kulutettu sähkö virtaa mittauslaitteen kautta mutta laite ei mittaa näitä määriä eikä tämän voida todeta johtuvan ulkoisesta tekijästä.

Sääntöjen 56 §:n mukaan silloin, kun sähkön määrä on laskettava uudelleen sääntöjen tämän jakson mukaisesti, jakeluverkonhaltija on velvollinen laatimaan käyttäjälle laskun uudelleen lasketuista sähkön määristä, erittelemään uudelleenlaskennan ja ilmoittamaan tälle verkkopalveluista maksettavasta määrästä (lukuun ottamatta jakeluverkkoon pääsystä perittävää maksua, joka lasketaan saataville asetetun palvelun perusteella) ja ”velvollisuuksista yleisöön nähden”. Sen 1 momentin mukaisesti uudelleen lasketut sähkön määrät merkitään laskuun uudelleen laskemisen käsittämän ajanjakson osalta arvioidun sähkön markkinahinnan, jonka sääntelyviranomainen vahvistaa teknisten kustannusten kattamiseksi, perusteella.

Yhteenveto tosiseikoista ja menettelystä

- 1 Asianosaiset ovat yhtä mieltä siitä, että kantaja omistaa kiinteistön, joka on liitetty sähkönsiirtoverkkoon 10.4.2022 alkaen, ja että vastaajalla oli kyseisenä ajanjaksona ja kyseisessä paikassa oikeus toimittaa sähköä ja laskuttaa siitä. Sillä oli lupa toimia siirtoverkon haltijana ja sähkötoimittajana. Vastaajan tietokannassa kyseiselle kiinteistölle oli avattu kuluttajatili sähkötoimituksia ja -kulutusta varten. Asiassa on riidatonta, että asianosaisten välillä oli kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välinen sopimussuhde sähkön toimittamisesta kyseisen ajanjakson ja käyttöpaikan osalta ja että kantajan käyttöpaikkaan oli asennettu sähkömittari (tekninen mittauslaite), joka sijaitsi kiinteistön rajojen ulkopuolella.
- 2 Riidatonta on myös se, että vastaajan työntekijät tarkastivat sähkömittarin 10.4.2023. Se sijaitsi kadulla olevassa metallikotelossa, johon ainoastaan vastaajan työntekijöillä oli pääsy. 10.4.2023 tehdyn tarkastuksen jälkeen mittari

irrotettiin ja lähetettiin tarkastettavaksi Bulgarski institut po metrologiaan (Bulgarian metrologinen instituutti, jäljempänä BIM), joka tarkasti mittauslaitteen. Nämä tosiseikkoja koskevat toteamukset esitettiin myös tuomioistuimen pyytämässä asiantuntijalausunnossa.

- 3 Tarkastuksessa ilmeni kiistattomasti, että päivätariffin mittari ei tuottanut lainkaan mittausarvoja ja että mittauslaitteessa ei ollut havaittavia vikoja, nimittäin sen enempää ulkoisesti kuin piirilevyissä tai sähkömittarin yksittäisissä osissa, sen ohjelmisto mukaan lukien. BIM tuli siihen tulokseen, että mittarin läpi virrannut sähkön määrä ei kasvanut määritetyn tariffin mukaisesti ja että mittari ei vastannut mittausteknisiä ominaisuuksia eikä sähkön mittaamisen tarkkuudelle asetettuja vaatimuksia.
- 4 Näiden havaintojen perusteella vastaaja laati PIKKE:n 50 §:n 1 momentin b kohdan mukaisen laskun. Se väittää, että koska mittauslaite oli rikkoutunut, arvioitun sähkönkulutuksen laskennalle tarkastusta edeltäneiden kolmen kuukauden ajalta, nimittäin 11.1.2023–10.4.2023, on olemassa lakisääteinen peruste. Vastaajan laskema arvioitu kulutus oli 3 168 kWh. Kyseisenä ajankohtana sovellettujen sähkönhintojen perusteella laskun määräksi tuli 2 058,26 Bulgarian leuta (BGN) (noin 1 000 euroa). Vastaaja laski tämän määrän yksinomaan yötariffia kalliimman päivätariffin perusteella.
- 5 Kantaja katsoo, ettei hän ole velvollinen maksamaan kyseistä määrää, koska hän ei ollut tietoinen sähkömittarin rikkoutumisesta, hänellä ei ollut pääsyä kyseiseen mittariin ja koska kulutusta olisi voitu arvioida myös lyhyemmältä ajanjaksolta, nimittäin ainoastaan siltä ajalta, jona sähkömittari oli rikki. Hän nosti tästä syystä negatiivisen vahvistuskanteen, jossa hän vaatii toteamaan, ettei ole velvollinen maksamaan arvioitua sähkönkulutusta tarkastusta edeltäneiden kolmen kuukauden ajalta.
- 6 Vastaaja kiistää kanteen kokonaisuudessaan ja väittää, että määrä on laskettu PIKKE:n 50 §:n 1 momentin b kohdan mukaisesti – joka koskee tapausta, jossa vakaamista edellyttämä mittauslaite ei tuota lainkaan mittausarvoja tai arvoissa on poikkeamia, jotka eivät ole sallittuja.
- 7 Tuomioistuimen pyytämästä asiantuntijalausunnosta ilmenee, että sähkömittari ei mitannut kokonaisuudessaan kantajan kotiin tarkastusajankohtana eli 10.4.2023 toimitettua sähköä. Mittarin läpi virtasi sähköä, mutta mittauspoikkeama oli sallittua suurempi. Sähkömittari ei tuottanut näyttöönsä mittausarvoja. Mittarin läpi virtasi sähköä, joka ei kuitenkaan näkynyt sen mittausyksikössä/näytössä, eikä se siten käsitellyt impulsseja, se ei toisin sanoen mitannut läpi virrannutta sähköä. Sähkömittari ei mitannut sähkönkulutusta täysimääräisesti etenkin ajanjaksolla 20.1.2023–20.2.2023. Se mittasi kulutusta ainoastaan osittain ajanjaksolla 21.2.2023–9.4.2023. Tarkastus tehtiin 21.4.2023. Laite mittasi näin ollen sähkönkulutusta puutteellisesti tai osittain ajanjaksolla 20.1.2023–9.4.2023.

- 8 Tuomioistuimen pyytämästä asiantuntijalausunnosta ilmenee, että riidanalainen sähkömittari tarkastettiin vastaajan toimesta viimeksi 14.3.2018. Seuraava tarkastus tehtiin riidanalaisena ajankohtana eli 12.4.2023. Vastaajalla ei ollut mahdollisuutta lukea sähkömittaria etänä saadakseen arvot reaaliaikaisesti ja tarkastaakseen laitteen kunnan, joten etälukeminen ei ollut käytössä vaan lukemisen suorittavat aina pelkästään vastaajan työntekijät. Paikan päällä ei ollut käytettävissä mittauslaitteita sähkönkulutusta koskevien lukemien valvontaa varten. Asiantuntija ei voinut tästä syystä todeta täsmällisesti, minkä verran sähköä kantaja oli kuluttanut ajanjaksona, jona laite oli mitannut sähkönkulutusta puutteellisesti tai osittain (20.1.2023–9.4.2023).
- 9 Asiassa on riidatonta, ja myös asiantuntijalausunnosta ilmenee, että riidanalainen sähkömittari ei mitannut sen läpi virrannutta sähköä täysimääräisesti. Mittauslaitteeseen ei kohdistunut mitään ulkoista tekijää, eikä liittymässä ja kytkinlaitteistossa siirtoverkkoon ollut vikoja. Myöskään ohjelmistoa ei ollut manipuloitu. Todettiin, että mittarihäiriön syynä oli sisäinen virhe, mittarin tekninen vika. Sähkömittari oli virheellinen.
- 10 Asiassa on riidatonta, että kantajalle ilmoitettiin tehdystä tarkastuksesta ja että vastaaja laati hänelle riidanalaisesta määrästä laskun, jonka kantaja on myös vastaanottanut. Tarkastus tehtiin lainmukaisesti, ja siitä laadittiin vaadittavat pöytäkirjat. Kantajalle ilmoitettiin tarkastuksesta ja sen tuloksista.

Pääasian asianosaisten keskeiset lausumat

- 11 Riita-asia koskee oikeustilaa eikä tosiseikkoja. Kantaja väittää, ettei hän ole velvollinen maksamaan laskuun merkittyä määrää, minkä vastaaja kiistää. Asiassa on epäselvää, eikö vastaajan menettely ole kuluttajansuojan vastaista. Saako sähköntoimitusyritys omasta aloitteestaan ja yksipuolisesti vaatia jälkikäteen laskutettuja määriä, jos sähkömittari ei näyttänyt mitään mittausarvoja, se ei sijainnut kuluttajan kiinteistön alueella ja jos se oli sähköntoimittajan omistuksessa? Käsiteltävässä asiassa on riidanalaisista, onko kuluttaja myös ilman omaa syytään (tahallinen mittarin toiminnan häirintä) velvollinen maksamaan kyseisen määrän viimeisten kolmen kuukauden arvioidusta sähkönkulutuksesta, vaikka ei ole tiedossa, paljonko sähköä hän on kuluttanut päivä- ja yötariffin perusteella. Sähkön hinta nimittäin vaihtelee tariffin mukaan.
- 12 Herää kysymys, onko vastaajan menettely kuluttajansuojan mukaista, toisin sanoen voiko yritys laskea yksipuolisesti uudelleen kuluttajan sähkönkulutuksen, koska sähkömittari, johon kuluttajalla ei ollut kuitenkaan pääsyä, oli rikkoutunut, kun uudelleenlaskenta perustuu arvioituun sähkön määrään, joka taas pohjautuu sähkömittarin kapasiteettiin arvioituna ajanjaksona eikä tosiasialliseen ajanjaksoon, jona sähkömittari oli rikki. Käsiteltävässä asiassa on riidanalaisista, onko kuluttajan vastattava arvioiduista sähkön kustannuksista arvioituna ajanjaksona, kun hänen sähkömittarinsa oli tosin rikkoutunut, mutta mittari oli vastaajan omistuksessa ja sähköntoimittajan valvonnassa, ja kun vastaaja ei ole

viipymättä poistanut sitä ja korvannut sitä uudella mittarilla, etenkin kun viimeisin tarkastus mittarille oli tehty viisi vuotta ennen riidanalaista tarkastusta.

Yhteenveto ennakkoratkaisupyyntöjen perusteluista

- 13 Direktiivin 2019/944 johdanto-osan 83 perustelukappaleessa verkonhaltijoille asetetaan vaatimus vähentää verkkohävikkiä (osana energiatehokkuuden yleistä periaatetta) ja käyttää sähköasemien etäseurantaa ja reaaliaikaista valvontaa.
- 14 Bulgarian lainsäätäjät ovat antaneet verkkohävikistä energialain 83 §:n 1 momentin 6 kohdan ja 2 momentin säännökset, joiden perusteella direktiivissä 2019/944 tarkoitettu sääntelyviranomaisen on vahvistanut säännöt sähkön määrien mittaamiselle.
- 15 Sääntelyviranomaisen on sisällyttänyt PIKEE:hen laskentaa koskevia säännöksiä, joiden perusteella perusteettoman edun kieltoa koskevan periaatteen mukaisesti määritetään, paljonko sähköä kuluttaja on kuluttanut arvioituna ajanjaksona (arvioitu sähkönkulutus). Säännöt kattavat useita tapauksia.
- 16 Jos mittauslaitteen toiminnassa on tekninen häiriö, mikä johtuu toteen näytetystä liittymän järjestelmään tehdystä muutoksesta, tai jos tekniseen mittauslaitteeseen kohdistuu ulkoinen tekijä, jonka voidaan katsoa johtuvan kuluttajan toiminnasta (tuottamus), sähköntoimittaja perii PIKEE:n 50 §:n mukaisesti arvioidusta sähkön määrästä sääntelyviranomaisen määrittämän hinnan perusteella kuluttajalta tietyn määrän. PIKEE:n 50 §:ssä määritetään siten laskentamenetelmä ainoastaan sitä tapausta varten, että sähkönkulutuksen laskemiseen tai liittymätyyppiin kohdistuu jokin ulkoinen tekijä. Jos loppukuluttaja on liittynyt siirtoverkkoon lainvastaisesti, sähköntoimitusyritys laskuttaa sähköstä PIKEE:n 51 §:n säännösten mukaisesti.
- 17 Jos sähkömittari rikkoutuu tai ei mittaa kulutusta oikein eikä tämä johdu kuluttajan toiminnasta, laskutus tapahtuu PIKEE:n 52 §:n mukaisesti. Kyseinen säännös mahdollistaa sen, että jos laite rikkoutuu eikä se johdu kuluttajan toiminnasta, sähköntoimittaja voi laskuttaa sähköstä arvioidun kulutuksen perusteella.
- 18 Jos tariffikytkimessä on häiriö tai sen toiminnassa on epätarkkuutta, sähköntoimittaja voi laskuttaa sähkön määrän PIKEE:n 53 §:n mukaisesti. Bulgarian lainsäädännön mukaan tariffikytkin on kello, joka ohjaa sähkön päivä- ja yökäyttöä. Sähkön hinta nimittäin vaihteli 1.4.2024 saakka sen mukaan, oliko kyseessä päivä- vai yötariffi.
- 19 PIKEE:n 50–53 §:n säännöksissä otetaan huomioon perusteettoman edun kieltoa koskeva periaate (periaate, jonka mukaan sähkö, joka on kulutettu mutta jota ei ole mitattu, on korvattava). Säännöissä lähdetään siitä, että jos sähkönkulutusta ei ole mitattu tai teknisessä mittauslaitteessa on toimintahäiriö, kuluttaja on kuluttanut tietyn ajanjaksona tietyn määrän sähköä yö- tai päivätariffin

mukaisesti. Sääntelyviranomaisen on vahvistanut sähkönkulutuksen ajanjaksoa, sähkön määrää ja sähkötariffia koskevan fiktion.

- 20 Mainituissa säännöksissä PIKKE:n 50–53 §:ssä mainittuja sähkön määriä pidetään siirtoverkonhaltijan verkkohävikkinä. Hävikki syntyy kuluttajan sähkönkulutuksesta, jota mittari ei ole laskenut. Kuluttaja ei siis maksa tosiasiallisesti kuluttamastaan sähkön määrästä. PIKKE:n säännöksissä otetaan samanaikaisesti käyttöön arvioitua sähkön määrää koskeva fiktio, eikä siinä oteta huomioon kulloisenkin kotitalouden konkreettisia olosuhteita.
- 21 Näissä säännöksissä vahvistetaan tietyltä ajanjaksolta ”arvioitu” sähkön määrä, joka riippuu siitä, milloin sähköntoimittaja/verkonhaltija toteaa laitteen rikkoutuneen. Jos laitevika todetaan myöhemmin, sähköntoimittaja laskuttaa sähköstä korkeamman hinnan kuin jos vika olisi havaittu jo aiemmin. Tämä johtuu siitä, että sähköhinnat saatetaan ajan tasalle ja nousevat muutaman kuukauden välein.
- 22 Mainittujen kansallisten säännösten mukaan sähkö, jota mittauslaite ei ole mitannut, muodostaa kustannuksen, josta kuluttajan on vastattava lainsäädännössä vahvistetussa laajuudessa ja siinä määritetyn ajanjakson osalta. Näin on tarkoitus ottaa huomioon perusteettoman edun kieltoa koskeva periaate. Oikeudelliselta kannalta kyse on periaatteesta, jonka mukaan kuluttajan on korvattava käyttämänsä sähkö sähköntoimittajalle. Tämän korvausvelvollisuuden perusteena on se, että sähkömittari oli rikkoutunut, se ei mitannut kulutusta oikein tai siihen kohdistui ulkoinen tekijä mutta että kuluttajan voidaan kuitenkin katsoa kuluttaneen sähköä.
- 23 Direktiivin 2019/944 46 artiklan 2 kohdan d alakohdassa säädetään, että sähkönsiirtotoimintaan kuuluu maksujen kerääminen, mukaan lukien häviöenergia. Asetuksen (EU) 2019/943 18 artiklan 8 kohdan mukaan sääntelyviranomaisten on tunnustettava nämä verkonhaltijoiden kustannukset hyväksyttäviksi ja sisällytettävä kyseiset kustannukset jakelutariffeihin, jotta jakeluverkonhaltijoille tarjotaan kannustimia parantaa verkkojensa tehokkuutta. Tällä toimenpiteellä pyritään luomaan sähköntoimittajille/verkonhaltijoille kannustimia verkkojensa optimoimiseen, jotta vähennetään energiahäviötä ja parannetaan energiatehokkuutta.
- 24 Tältä osin on epäselvää, mistä osatekijöistä direktiivin 2019/944 46 artiklan 2 kohdan d alakohdassa ja asetuksen (EU) 2019/943 18 artiklan 8 kohdassa tarkoitettu ilmaisu ”maksujen – – mukaan lukien – – häviöenergia” koostuu. Onko näitä säännöksiä tulkittava siten, että häviöenergiasta perittävät maksut sisältävät myös kulutetun sähkön, jota mittauslaite ei kuitenkaan ole mitannut, jos se, että kuluttajan kuluttamaa sähköä ei ole mitattu tai se on mitattu virheellisesti, a) johtuu kuluttajan toiminnasta, b) ei johdu kuluttajan toiminnasta vaan laiteviasta ja jos verkonhaltija tai sähköntoimittaja ei ajoissa korjannut tästä seurannutta virheellistä mittausta?

- 25 Asetuksessa (EU) 2019/943 vahvistetaan suhteellisuusperiaate. Sen mukaan kustannusten on sisällyttävä tariffeihin. Ennakkoratkaisua pyytävässä tuomioistuimessa tulee esille kysymys, eikö tämä ole ristiriidassa sen kanssa, että verkonhaltija/sähkötoimittaja on velvollinen lisäämään verkkojensa tehokkuutta vähentämällä sähkötoimitukseen liittyviä kustannuksia. Nyt tarkasteltavassa tapauksessa todettiin, että ennen 12.4.2023 kyseinen mittari oli tarkastettu edellisen kerran vuonna 2018. Sähkötoimittaja ei siten ole toteuttanut vuosina 2018–2023 lainkaan toimenpiteitä laitteen tarkastamiseksi ja kunnossa pitämiseksi. Vasta havaittuaan 12.4.2023 laitteen rikkoutuneen sähkötoimittaja laski määrän, jonka oli säännösten mukaan tarkoitus kattaa sille toimitetusta energiasta, jota ei kuitenkaan mitattu, aiheutuneet kustannukset. Voidaanko mittaamatta jääneistä sähkön määristä, jollaisista nyt käsiteltävässä asiassa on kyse, aiheutunut energiahäviö laskuttaa kuluttajalta, jos sähkötoimittaja tai verkonhaltija ei ole ajoissa korjannut mittauslaitteen vikaa? Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin katsoo, että nyt käsiteltävässä asiassa kyseessä olevien kaltaisten energiahäviöstä aiheutuneiden kustannusten sisällyttäminen vähentäisi sähkötoimittajan/verkonhaltijan kannustimia pienentää energiahäviötään, koska nämä kustannukset eivät tule silloin suoraan [sen] vastattavaksi vaan niistä vastaa loppukuluttaja.
- 26 Näin ollen on epäselvää, onko asetuksen (EU) 2019/943 18 artiklan 8 kohta esteenä nyt kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan kuluttaja on velvollinen maksamaan verkonhaltijalle tai sähkötoimittajalle arvioidusta sähkönkulutuksesta, jos sähkömittari ei ole mitannut sähkönkulutusta lainkaan tai ei ole mitannut sitä oikein, eikä tämä johdu kuluttajasta, tai jos verkonhaltija ei ole ajoissa korjannut tämän syytä.
- 27 Toisaalta sääntelyviranomaisella on direktiivin 2019/944 59 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan toimivaltuudet vahvistaa tai hyväksyä siirto- tai jakelutariffit tai niiden laskentamenetelmät. Tältä osin on epäselvää, mahdollistaako kyseisen direktiivin 59 artikla kansallisen lainsäädännön kaltaisen sääntelyn, jonka mukaan toimitetusta ja kulutetusta energiasta, jota ei mittauslaitteen vian vuoksi mitattu lainkaan tai joka mitattiin ainoastaan epätarkasti, verkonhaltijalle aiheutuvat kustannukset sisällytetään tariffiin. Onko tätä sääntelyviranomaisen velvollisuutta tulkittava siten, että siirto- tai jakelutariffien tai niiden laskentamenetelmien vahvistamista tai hyväksymistä avointen kriteerien mukaisesti koskevaa velvollisuutta noudatetaan niissä tapauksissa, joissa mittauslaitteen virheellinen toiminta a) johtuu kuluttajan toiminnasta tai b) ei johdu kuluttajan toiminnasta vaan viallisesta mittarista? On otettava huomioon, että tämä tariffi sisältää sähkötoimittajan/verkonhaltijan käyttökustannukset siinä tapauksessa, että mittauslaitteissa ilmenee vikoja, joita toimittaja/verkonhaltija ei korjannut viipymättä, ja nämä kustannukset vastaavat arvioidulta ajanjaksolta syntyneen arvioidun häviöenergian määrää.
- 28 Asetuksen (EU) 2019/943 18 artiklan 1 kohdassa säädetään lisäksi, että kuluttajan on maksettava siirtoverkonhaltijoille maksuja, jotka vastaavat verkon kustannuksia, ja saman artiklan 7 kohdassa säädetään, että nämä maksut vastaavat

verkon käyttäjien jakeluverkon käytöstä aiheutuvia kustannuksia. On epäselvää, miten näiden kustannusten on tarkoitus vastata verkon käyttäjien jakeluverkon käyttöä – onko niiden tarkoitus perustua arvioituun laskutukseen vai tosiasiallisesti laskettuihin kustannuksiin / tosiasiallisesti laskettuun häviöenergiaan. Onko asetuksen (EU) 2019/943 18 artiklan 1 ja 7 kohtaa tulkittava siten, että ne mahdollistavat kansallisen lainsäädännön, jossa säädetään laskentamenetelmistä, joiden mukaisesti kuluttajan sähköstä maksamat kustannukset perustuvat arvioituun sähkönkulutukseen arvioituna ajanjaksona, ja jossa lähtökohdaksi ei oteta kuluttajan tosiasiallisesti kuluttamaa sähkön määrää siinä tapauksessa, että teknisessä mittausratkaisussa (sähkömittari) on vika?

- 29 Direktiivin 2011/83 3 artiklan mukaan sähkön toimittamista koskevat sopimukset kuuluvat kuluttajansuojan piiriin. Nyt tarkasteltavassa tapauksessa on selvää ja asianosaisten kesken riidatonta, että niiden välillä on sopimussuhde sähkön toimittamisesta mainittuun käyttöpaikkaan. Direktiivin 2011/83 27 artiklan mukaan kuluttaja on vapautettu velvollisuudesta maksaa sähkötoimittajalle toimitetusta sähköstä, jota ei ole tilattu. Kyseisessä säännöksessä vahvistetaan siten periaate, jonka mukaan kuluttajan on maksettava ainoastaan tosiasiallisesti kuluttamansa sähkön toimittamisesta. PIKEE:n säännöissä sitä vastoin vahvistetaan kansallisessa lainsäädännössä periaate, jonka mukaan kuluttajan on maksettava arvioitu sähkön määrä arvioidulta ajanjaksolta, jos mittauslaite ei muissa kuin PIKEE:n 50–53 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa pystynyt teknisesti mittaamaan sähkönkulutusta. Arvioidun sähkön määrän, jota ei tosiasiallisesti mitattu, maksaminen pohjautuu Bulgarian oikeuden mukaan direktiivin 2019/944 johdanto-osan 83 perustelukappaleessa vahvistettuun periaatteeseen, joka koskee sähkökustannusten vähentämistä (energiatehokkuuden periaate). Nämä energiaverkon kustannukset vyörytetään kuluttajille. Direktiivin 2011/83 4 artiklassa vahvistetaan lisäksi periaate, jonka mukaan jäsenvaltiot eivät saa kansallisessa lainsäädännössään ottaa käyttöön kyseisessä direktiivissä vahvistettuja säännöksiä tiukempia säännöksiä. Tästä syystä on epäselvää, onko direktiivin 2011/83 4 ja 27 artiklaa tulkittava siten, että ne mahdollistavat kansallisen lainsäädännön, jossa kotitalousasiakkaille asetetaan velvollisuus maksaa arvioitu sähkön määrä arvioidulta ajanjaksolta, jos mittauslaite ei ole mitannut tosiasiallista sähkön määrää, se sijaitsee kuluttajan tavoittamattomissa ja jos se, ettei sähkönkulutusta mitattu, a) johtuu mittariin kohdistuvasta ulkoisesta tekijästä tai kuluttajan toiminnasta tai b) ei johdu ulkoisesta tekijästä eikä kuluttajan toiminnasta vaan laiteviasta, nimittäin sillä edellytyksellä, ettei kuluttajalla ollut pääsyä mittauslaitteeseen eikä sähkötoimittaja/verkonhaltija ollut korjannut laitevikaa ajoissa. Onko kyseisen direktiivin 27 artiklaa tulkittava siten, että kuluttajan on maksettava ainoastaan tosiasiallisesti kuluttamansa sähkön määrä siinä tapauksessa, että sähkömittari on viallinen tai ei mittaa kulutusta tarkasti, mikä ei johdu hänen toiminnastaan?
- 30 Direktiivin 2019/944 10 artiklan 4 kohdassa säädetään lisäksi, että toimittajien on ilmoitettava loppuasiakkailleen suoraan toimitushintojen muutokset. Kuluttajan maksettavaksi tuleva lopullinen hinta määräytyy näin ollen kulutetun sähkön määrän ja määräyksikkökohtaisen hinnan perusteella. Tältä osin on epäselvää,

onko direktiivin 2019/944 10 artiklan 4 kohtaa tulkittava siten, että se ei ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa sähkötoimittajalle/verkonhaltijalle annetaan valtuudet korvata sähkön määrä edellä kuvatuissa olosuhteissa arvioituna ajanjaksona kulutettua sähkön määrää koskevalla arviolla.

- 31 Mainittujen unionin oikeuden säännösten tulkinta on tarpeen sen määrittämiseksi, mitä kustannuksilla verkkohävikin kattamiseksi on ymmärrettävä ja onko sähkötoimittajan vai kuluttajan vastattava näistä kustannuksista. Yhtäältä tällaisten kustannusten säilyttäminen sähkötoimittajalle kannustaa sitä parantamaan energiatehokkuuttaan (energiatehokkuuden periaate), ja toisaalta tällä taataan kuluttajansuoja EU:ssa (kuluttajan on maksettava ainoastaan kuluttamastaan sähköstä). Kuluttajansuojan yhteydessä tulkintaa tarvitaan myös siitä kysymyksestä, onko kuluttajan maksettava arvioitu sähkön määrä arvioidulta ajanjaksolta, jos hän ei ole vastuussa siitä, ettei sähkön määrää ole mitattu. Tulkinnan tarpeellisuus seuraa siitä, että on tarpeen tutkia käyttöön otetun kansallisen lainsäädännön, joka koskee sähkön maksamista silloin, kun mittari on vioittunut, oikeasuhteisuutta kuluttajansuojaa koskevien unionin oikeussääntöjen kannalta, kun kyse on yleishyödyllisistä palveluista. Tulkintaa tarvitaan lisäksi sen selventämiseksi, onko sääntelyviranomaisen sallittua ottaa käyttöön kulutettua sähköä koskeva fiktio siinä tapauksessa, että mittari on rikkoutunut.
- 32 Edellä esitetyistä syistä asiassa on esitettävä SEUT 267 artiklan ensimmäisen kohdan b alakohdan nojalla ennakkoratkaisupyyntö Euroopan unionin tuomioistuimelle. On epäselvää, onko unionin oikeutta tulkittava siten, ettei se ole esteenä sille, että kuluttaja maksaa toimitetusta sähköstä määrän, joka lasketaan arvioidulta ajanjaksolta arvioidun sähkön määrän perusteella tarkastamatta, onko kuluttaja tosiasiallisesti kuluttanut kyseisen määrän sähköä mainittuna ajanjaksona. Onko nyt käsiteltävässä asiassa kyseessä olevien kaltaisten fiktioiden käyttöönotto sallittua sähkölaskujen laadinnassa? Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin toteaa, että unionin oikeuden tulkinta on tarpeen sen käsiteltävänä olevan asian asianmukaisen ratkaisemisen kannalta, jotta voidaan arvioida, miten laajasti kuluttajien oikeuksia suojellaan ja energiatehokkuuden periaatetta voidaan soveltaa, kun sähkön kustannukset vyörytetään kuluttajalle tarkistamatta tosiasiallista sähkönkulutusta.